

Jumalateenistus Nõos N, 06.04.23 kell 18.00, Suur Neljapäev

Lektsioonid: 2Ms 24:4–11; 1Kr 11:23–29

Pihikõne: Ps 103:5

Jutlus: Jh 13:1–15

Laulud: 224 (1–4); 88 (1–2, 3); 225 (1–4); 89 (1–6)

Aga enne paasapühi, kui Jeesus teadis, et tema tund on tulnud minna sellest maailmast ära Isa juurde, siis tema, kes oli armastanud omi selles maailmas, armastas neid lõpuni. Ja õhtusöömaajal olles, kui kurat oli juba pannud Juudas Iskarioti, Siimona poja südamesse, et ta tema reedaks, ja kui Jeesus teadis, et Isa on andnud tema kätte kõik ning et ta on pärit Jumala juurest ja läheb tagasi Jumala juurde, tõusis ta õhtusöömaajalt üles, pani oma kuue ära, võttis rätiku ning sidus selle endale vööle. Seejärel kallast ta vett vaagnasse ning hakkas pesema jüngrite jalgu ja kuivatama rätikuga, mis oli tal vööl. Siis tuli ta Siimon Peetruse juurde. Too ütles temale: „Issand, kas sina tahad pesta minu jalgu?” Jeesus vastas: „Mida mina teen, seda sina praegu ei tea, aga küll sa pärast saad aru.” Peetrus ütles talle: „Mitte mingil juhul ei pese sina mu jalgu!” Jeesus vastas talle: „Kui mina sind ei pese, siis ei ole sul osa minuga.” Siimon Peetrus ütles talle: „Issand, ära siis pese üksnes mu jalgu, vaid ka käsi ja pead.” Jeesus ütles talle: „Puhtaks pestul ei ole vaja pesta muud kui jalgu, sest ta on üleni puhas. Ka teie olete puhtad, kuid mitte kõik.” Ta ju teadis, kes tema reedab, seepärast ta ütleski: „Teie ei ole kõik puhtad.” Kui ta nüüd nende jalad oli pesnud ja oma kuue võtnud ning jälle lauda asunud, ütles ta neile: „Kas te saate aru, mida ma olen teile teinud? Te hüüate mind „Õpetaja” ja „Issand”, ja seda te ütlete õigesti, sest see ma olen. Kui nüüd mina, Issand ja Õpetaja, olen teie jalgu pesnud, siis tuleb teilgi pesta üksteise jalgu, sest ma olen teile andnud eeskujuga, et teiegi teeksite nõnda, nagu mina olen teile teinud.

Johannese evangeelium on UT neljast evangeeliumist teatavasti ainus, kus ei kõnelda selgesõnaliselt armulaua seadmisest Jeesuse poolt paasapühade söömaajal. Jh-s on küll kohti, nt 6. peatükis, mida võib tõlgendada armulaua võtmisega (Jh 6:56: „Kes minu liha sööb ning minu verd joob, see jääb minusse ja mina temasse.“), kuid meie kirjakohas, mis muidu kirjeldab sünoptiliste evangeeliumitega sama sündmust, mil Jeesus on koos jüngritega õhtust söömas, on armulaua seadmine asendatud jalgade pesemisega. Kuidas seda mõista?

Kõigepealt, ehkki teiste inimeste jalgade pesemine on meie kultuuris võõras asi ja tekitabki võõristust, siis vähemalt Jeesuse ajal Lähis-Idas oli see tavaline asi, mida tehti külalistele külalislahkuse märgiks. See oli sama tavaline nagu koos söömine. Ja siin peitub esimene armulauda ja jalgade pesemist ühendav asjaolu: mõlemad on inimese igapäevased toimingud.

Aga jalgade pesemine oli meie kõnealusel ajal orjade, mitte isandate töö. Ja see asjaolu loobki meie kirjakohas Jeesuse ja tema jüngrite vahel pingelise õhkkonna. Kui ülejäänud jüngrid lasevad Jeesusel oma jalgu vaikides pesta, siis Peetrus ei taha lasta sellel sündida: kuidas nii, minu Õpetaja ja Issand peseb minu jalgu, ehkki mina peaksin pesema hoopis tema jalgu!

Siinkohal tuleb meelde sarnane olukord Jeesuse ristimisel Ristija Johannese poolt. Ka tol korral hakkas Ristija nurisema, sest Jeesus, kellest Ristija aimas, et ta pole tavaline inimene, vaid pärit Jumalast, tahtis, et teda ristitakse. Ristija aga oli veendunud, et Jeesus peab hoopis teda ristima. Mäletame, et tol korral rahustas Jeesus Ristijat sõnadega (Mt 3:15): „Olgu pealegi; sest nõnda on meile kohane täita kõike õigust!”

Ka nüüd rahustab Jeesus Peetrust sõnadega: „Kui mina sind ei pese, siis ei ole sul osa minuga.” Nõnda siis, ristimise puhul on oluline, et inimene teeks selle sakramendi läbi, sest Jumal on sellise korra seadnud Jumala riiki pääsemiseks. Jalgade pesemise puhul on aga järelikult oluline, et seeläbi on võimalik osadus Jeesus Kristusega.

Peetrus mõtlebki siin nähtavasti, et tegu on mingisuguse uue Jeesuse puhastusrituaaliga, millest ta varem teadlik ei olnud, kuid ei mõista, milleks on siin tarvis pesta ainult jalgu, kui riiete alt välja ulatuvad ülejäänud kehaosad, käed ja pea, jäävad pesemata.

Ja siin ütleb Jeesus nüüd ühe kummalise lause: „Puhtaks pestul ei ole vaja pesta muud kui jalgu,

sest ta on üleni puhas.“ Siit saab järeldada kahte asja. Esiteks käsitles Jeesus oma jüngrid juba enne puhtaks pestuna. Teiseks aga pole see puhtus siiski saajaprotsendiline, sest jalad saavad kõndimisega iga kord uuesti mustaks ja neid tuleb kogu aeg uuesti pesta.

Piiblikommentaatorid on arvanud, et siin ongi varjatud viide armulaua mõttele.

Inimene, kes on ristitud, on saanud kõlblikuks Jumala riigile ja seega puhtaks. Tõepoolest, kirik käsitleb ristimise sakramenti ühekordse ja n-ö igavesena, sest seda ei tule uuendada ei inimese eluajal ega, loogiliselt võttes, ka pärast surma: on ju ristimine n-ö viisa igavesse ellu.

Kuid inimese patune loomus, mille hulka kuulub ka tema maine ihu, määrivad inimese uut, Kristusesse ristimisel saadud loomust, ja seda tuleb järjekindlalt uuesti puhastada. Justnagu jalgu, mis on kõndimisega mustaks saanud. Seda saab teha armulaua abil, mida on seepärast soovitatav elu jooksul korduvalt vastu võtta.

Sellise tõlgenduse puhul saab asjaolust, et Jeesus peseb oma jüngrite jalgu, võrdpilt armulauale, mille käigus Jeesus annab usklikele söögiks oma ihu ja verd ning mille kaudu usklik jääb Kristusesse ja Kristus temasse.

Kuid see pole veel kõik. Jeesus lisab vastuses Peetrusele ühe mõistatusliku lause: „Ka teie olete puhtad, kuid mitte kõik.“ Saame aru, et see viitab jünger Juudale, kes, vaatamata sellele, et ta on koos Jeesusega ja peaks seega olema puhas, pole seda mitte.

Seega on võimalus, et puhtus või alaline osadus Jeesus Kristusega, mille inimene saab ristimise sakramendis, pole siiski püsiv. Nimelt võib kurat panna ka ristitud inimese südamesse mõtteid, mis teda Jeesus Kristusest eemale viivad, nagu juhtus Juudaga. Seda kinnitab ka apostel Peetruse sõna 1Pt 5:8: „Olge kained, valvake! Teie süüdistaja, kurat, käib ringi nagu mõirgav lõvi, otsides, keda neelata.“ Ja siin pole mõeldud muid kui just ristitud Kristuse koguduse liikmeid.

Kuidas aga kuradi pealetungile vastu astuda? Apostel Paulus soovitab Ef 6. peatükis kasutada selleks Jumala sõjavarustust. Ef 6:14–18: „Seiske nüüd ja teie niuded olgu võetatud tõega ja teil olgu seljas õiguse soomusrüü ja teie jalgades olgu valmidus minna kuulutama rõõmusõnumit rahust! Kõigepealt aga võtke kätte usukilp, millega te võite kustutada kõik kurja põlevad nooled! Võtke ka päästekiiver ja vaimumõõk, see on Jumala sõna! Ja palve ja anumisega palvetage igal ajal Vaimus ning selleks valvake kogu püsivusega ja eestpalvetega kõigi pühade eest...“

Meie tänases Jh kirjakohas aga annab Jeesus jüngritele veel ühe retsepti, kuidas kuradi vingerpusse vältida. Ta ütleb Jh 13: „Kui nüüd mina, Issand ja Õpetaja, olen teie jalgu pesnud, siis tuleb teilgi pesta üksteise jalgu, sest ma olen teile andnud eeskuju, et teiegi teeksite nõnda, nagu mina olen teile teinud.“

Seda retsepti ei tasu tõlgendada nii, et jüngrid peaksid – eeltoodud analoogi kasutades – jagama üksteisele armulauda. Sest armulauas teenib jüngrid üksnes Jeesus ise: ainult Tema võib puhastada Jumalalt saadud uue loomuse, mis on määrdunud. Seda retsepti võiks tõlgendada armastuskäsuna jüngrite vahel, mis peletab eemale vaenu õhutava kuradi.

Üksteist armastada on sama raske kui üksteise jalgu pesta. Ometi tuleb seda teha, kas me tahame või ei taha. Sest vastasel korral me hukkume. Hukkume kahes mõttes: ajalikult ja igavesti.

Ajalikust hukkamisest ligimesearmastuse puudumise tõttu saame kõik vist hästi aru. Sest millest muust on siis pärit tülid, vägivald ja surm? Näeme kõik seda oma elus ja ühiskonna elus. Kui anname järele vihkamisele, siis hakkab see meie elu mürgitama ja lõpuks ei jäta sellest midagi järele.

Kuid igavesest hukkamisest on aru saada raskem, sest see nõuab usku sellesse, mida pole veel näha. Siin tuleb meelde Jeesuse tähendamissõna rahvaste kohtust Mt 25:31–46. Seal jagab Kristus rahvad lammasteks ja sikkudeks selle alusel, kuidas inimesed on suhtunud oma ligimestesse. Need, kes on ligimesse suhtunud hästi, saavad, nagu Jeesus ütleb, pärida kuningriigi, mis neile on valmistatud maailma rajamisest peale. Ehk siis igavese elu. Need aga, kes on ligimesse suhtunud halvasti, satuvad igavesse tulle, mis on valmistatud kuradile ja tema inglitele. Ehk siis igavesse karistusse.

Nõnda on iga Jeesuse jüngril vaba valik, kuidas ta käitub. Kas ta püüab ebameeldivustundest üle saada ja ligimese „jalgu pesta“, püüab ligimesega elada rahu ja üksteisemõistmises. Või siis annab ta ebameeldivustundele järele ja kogub endasse viha ligimese vastu, mis viib paratamatult vaenu ja vägivallani. See viimane on aga Juuda tee. Ja hoidku Jumal meid selle tee eest!

Niisiis, laskem Jeesusel oma jalgu pesta nii tihti kui ta seda meile pakub – saagem osa armulauast, nii tihti kui Püha Vaim meid selleks innustab. Ja peskem ka üksteise jalgu nii tihti kui võimalik – suhtugem ligimesse armastuse ja leplikkusega. Kui nii teeme, oleme õndsad!
Aamen.